

Η επί χάρτου κυβερνητική «αναδιάρθρωση» της ελληνικής επιστημονικής έρευνας

Στη διεθνή επιστημονική κοινότητα συντελούνται κοσμογονικές αλλαγές που προάγονται χάρη στη διεπιστημονική και πολυεπιστημονική σύγκλιση των πιο ετερογενών μεθοδολογικά προσεγγίσεων. Και ενώ τα πιο πρωτοποριακά ερευνητικά κέντρα στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ έχουν από καιρό εγκαταλείψει ανεπιστρεπτή κάθε προσπάθεια «μονοθεματικής» συγκέντρωσης και οργάνωσης της έρευνας, στον τόπο μας η κυβέρνηση αποφάσισε να υιοθετήσει για την οργάνωση της επιστημονικής έρευνας ένα συγκεντρωτικό, δηλαδή μονοθεματικό, πρότυπο οργάνωσης και κυρίως διαχείρισης της επιστημονικής παραγωγής. Αντί να δημιουργήσει ανεξάρτητους δημόσιους οργανισμούς, που θα συντονίζουν δημιουργικά τις ετερογενείς ερευνητικές προσεγγίσεις, αντί να αυξήσει τους σκανδαλωδώς πενιχρούς πόρους για την έρευνα, κατέληξε, με εντελώς αδιαφανείς μεθοδεύσεις, σε μια πιο πρωτότυπη «λύση»: να αποσπαστεί οριστικά τον υπάρχοντα ερευνητικό ιστό προωθώντας ένα ιστορικά ξεπερασμένο και συνεπώς θνησιγενές πρότυπο οργάνωσης της επιστημονικής έρευνας.

Ξηλώνοντας τον ερευνητικό ιστό της χώρας

Ολοι συμφωνούν πρόθυμα ότι η επιστημονική έρευνα –βασική και εφαρμοσμένη– αποτελεί σήμερα την κύρια αν όχι τη μοναδική προϋπόθεση για την όποια οικονομική και γνωστική ανάπτυξη των σύγχρονων κοινωνιών. Εξ ου και η επιτακτική ανάγκη εξεύρεσης πόρων, δημόσιων ή ιδιωτικών, για την ενίσχυση και την προώθηση της έρευνας. Ακόμη και σε περιόδους μεγάλης οικονομικής κρίσης, όπως αυτή που διανύουμε σήμερα, η επιστημονική έρευνα θεωρείται από όλες ανεξαιρέτως τις ανεπτυγμένες χώρες ο τελευταίος παραγωγικός τομέας που θα έπρεπε να πληγεί.

Υπό αυτή την έννοια αποτελεί παγκόσμια πρωτοτυπία η πρόθεση της σημερινής ελληνικής κυβέρνησης να «προωθήσει» την ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας διαλύοντας τις περισσότερες ήδη υπαρκτές ερευνητικές δομές (ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα).

Οι υπεύθυνοι κυβερνητικοί παράγοντες ισχυρίζονται βέβαια ότι οι «μεταρρυθμίσεις» που προτείνουν αποβλέπουν «αποκλειστικά» στον εκσυγχρονισμό και στην εξυγίανση της έρευνας στον τόπο μας. Ισχυρισμός τουλάχιστον αυθαίρετος, αν όχι σκοπιμώς παραπλανητικός, εφόσον δεν μπαίνουν καν στον κόπο να μας εξηγήσουν ούτε το πώς ούτε το πού θα βρεθούν οι πόροι γι' αυτή την «κοσμογονι-

κή» αλλαγή, ούτε διευκρινίζουν σε ποιο διεθνώς επιτυχημένο πρότυπο διαχείρισης της επιστημονικής έρευνας στηρίζουν τις πρωτότυπες μεταρρυθμίσεις που έχουν την πρόθεση να επιβάλουν.

Η κυβέρνηση, αντίθετα, με τη συνήθη πραξικοπηματική πρακτική της αποφάσισε αιφνιδίως και χωρίς τις απαραίτητες διαβουλεύσεις με τους αρμόδιους φορείς να προχωρήσει στην πλήρη «ανασύσταση του ερευνητικού ιστού της χώρας»! Ένα ακόμη μεγαλόπνοο σχέδιο, που ανέλαβε να το υλοποιήσει ο υπουργός Ανάπτυξης Κ. Χατζηδάκης, παρά τις έντονες αντιδράσεις όλων σχεδόν των άμεσα ενδιαφερόμενων φορέων, οι οποίοι θεωρούν το όλο σχέδιο αυθαίρετο, ανιστόρητο και κυρίως στραγγαλιστικό, αφού, όπως προειδοποιούν, η εφαρμογή του θα οδηγήσει μοιραία στην πλήρη αποσάθρωση όλων εκείνων των ερευνητικών δομών που με τόσους κόπους και οικονομικές θυσίες καταφέραμε να οικοδομήσουμε τις τελευταίες δεκαετίες.

Είναι σχετικά εύκολο να καταρρίψει κανείς τα παιδαριώδη επιχειρήματα που επικαλείται η κυβέρνηση για να προχωρήσει στην υλοποίηση του σχεδίου «αναμόρφωσης» του ερευνητικού ιστού της χώρας. Στις 3 Ιουνίου 2009 δόθηκε στη δημοσιότητα το πρώτο επίσημο δελτίο Τύπου του υπουργείου Ανάπτυξης (ΥΠΙΑΝ) σχετικά με τη «Χωροταξική

και γνωστική αναδιάρθρωση του ερευνητικού ιστού».

Το σχετικό δελτίο Τύπου αναφέρει μεταξύ άλλων τα εξής: «Στο πλαίσιο της κατάργησης ή της συγχώνευσης φορέων του Δημοσίου και ευρύτερου Δημόσιου Τομέα, που αποφάσισε η Κυβέρνηση, σε ό,τι αφορά τους εποπτευόμενους από το ΥΠΙΑΝ φορείς, καταργούνται 3 φορείς, συγχωνεύονται άλλοι 19 σε 8, περιορίζονται τα Διοικητικά Συμβούλια από 22 σε 8 και μειώνεται ο αριθμός των μελών των Δ.Σ. από 192 σε 66. Παράλληλα, με βάση τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων των Ερευνητικών Κέντρων, το Υπουργείο Ανάπτυξης προχωρεί στη γνωστική και χωροταξική αναδιάρθρωση του ερευνητικού ιστού της χώρας. Στόχος είναι ο περιορισμός του εκτεταμένου φαινομένου του κατακερματισμού των Κέντρων/Ινστιτούτων και των πολλαπλών επικαλύψεων, τόσο στο σύνολο του ερευνητικού ιστού της χώρας όσο και στα ίδια τα ερευνητικά κέντρα».

Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι αποφάσισαν (ποιοι αλήθεια, με ποια νομική δικαιοδοσία και με ποιο απώτερο στόχο;) να διαλύσουν τα τρία σημαντικότερα ερευνητικά κέντρα της Αττικής: το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (ΕΙΕ), το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) και το Εθνικό Κέντρο Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος» (ΕΚΕΦΕ «Δ»). Και ως σημειωθεί το φαινομενικά παράδοξο γεγονός ότι η «αναδιάρθρωση του ερευνητικού ιστού της χώρας» δεν αφορά τα αντίστοιχα ερευνητικά κέντρα της υπόλοιπης Ελλάδας (π.χ. της Θεσσαλονίκης ή της Κρήτης), αλλά επικεντρώνεται σχεδόν αποκλειστικά στην Αττική. Μια σχιζοειδής τακτική δύο μέτρων και δύο σταθμών που, παρά τις επίσημες εξαγγελίες, δεν συμβάλλει καθόλου στην ανάπτυξη μιας ενιαίας και κυρίως ισότιμης εθνικής στρατηγικής όσον αφορά τη διαχείριση της έρευνας.

Η επέμβαση πέτυχε, ο ασθενής απεβίωσε

Πώς όμως σκέφτονται να υλοποιήσουν αυτό το μεγαλόπνοο σχέδιο οικονομικής και λειτουργικής «εξυγίανσης» της έρευνας; Η απάντηση ακούγεται εύλογη: καταργώντας ή συγχωνεύοντας όσα ερευνητικά κέντρα θεωρούν ότι εργάζονται πάνω σε κοινά ερευνητικά πεδία. Ετσι, σύμφωνα με την απόφαση του υπουργείου Ανάπτυξης, απομακρύνονται και μεταφέρονται σε άλλα ερευνητικά κέντρα τα τρία Ινστιτούτα Θετικών Επιστημών του ΕΙΕ (το Ινστιτούτο Βιολογικών Ερευνών και Βιοτεχνολογίας και το Ινστιτούτο Οργανικής και Φαρμακευτικής Χημείας θα μεταφερθούν στο Ερευνητικό Κέντρο «Φλέμιγκ», το Ινστιτούτο Θεωρητικής και Φυσικής Χημείας στο ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος»), ενώ το πολύτιμο για την έρευνα Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) του ΕΙΕ μεταφέρεται στο νεοσύστατο Ερευνητικό Κέντρο «Αθηνά».

Ετσι στο ΕΙΕ παραμένουν τα τρία Ινστιτούτα Ανθρωπιστικών Επιστημών και με αυτά συγχωνεύονται τα δύο νέα Ινστιτούτα που προέκυψαν από τη διάλυση του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ), το οποίο και καταργείται οριστικά, αφού δημιουργείται ένα νέο ΕΙΕ με ερευνητικές δραστηριότητες αποκλειστικά στον τομέα των Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών.

Και όλα αυτά χωρίς να θεωρούν απαραίτητη την ενθέρωση και διαβούλευση με τα μέλη της επιστημονικής κοινότητας (εργαζόμενους, ερευνητές ή διοικήσεις) που τόσα χρόνια δουλεύουν σε αυτά τα ιδρύματα. Γεγονός που μας αποκαλύπτει όχι μόνο τις πραξικοπηματικές μεθοδεύσεις που υιοθετεί η κυβέρνηση αλλά και τη σαφή απαξίωση τόσο των μελών όσο και των συλλογικών οργάνων της ελληνικής επιστημονικής κοινότητας. Οι Έλληνες ερευνητές αντιμετωπίζονται στην πράξη ως αναποτελεσματικοί ή αντιπαραγωγικοί δημόσιοι υπάλληλοι που εν μιά νυκτί μπορούν να υποστούν δυσμενή μετάθεση, και μάλιστα με υπουργική απόφαση!

Το ότι πρόκειται για αδέξιες, αυταρχικές και τελικά αφέλεις μεθοδεύσεις αποδεικνύεται περίτρανα από τα επιχειρήματα που προβάλλει, ή ακριβέστερα που δεν προβάλλει, το υπουργείο προς υπεράσπιση των επιλογών του. Πράγματι, το μοναδικό επιχείρημα που έχει διατυπωθεί μέχρι σήμερα είναι ότι με αυτά τα μέτρα μειώνονται τα διοικητικά συμβούλια από 22 που υπάρχουν σήμερα σε 8, ενώ περιορίζονται και τα μέλη αυτών των Δ.Σ. από 192 σε 66, υπονοώντας ότι έτσι θα εξοικονομηθούν κάποια χρήματα, ενώ είναι γνωστό ότι κανένα μέλος Δ.Σ. ενός ερευνητικού κέντρου δεν αμείβεται για τη συμμετοχή του στο Δ.Σ.

Δυστυχώς όμως τα πράγματα είναι πολύ χειρότερα, δεδομένου ότι κατά την εξαγγελία των νέων μέτρων δεν παρουσιάστηκε καμία απολύτως μελέτη για την οικονομοτεχνική σκοπιμότητα ή έστω κάποια εκτίμηση κόστους-οφέλους που θα δικαιολογούσε μια τόσο ριζική αναδιάρθρωση του ερευνητικού ιστού της χώρας. Για να μην αναφέρουμε τη σωρεία προβλημάτων (λειτουργικών και οικονομικών) που συνεπάγεται η μετακίνηση και επανεγκατάσταση ολόκληρων εργαστηρίων, βιβλιοθηκών, υπολογιστικών συστημάτων υποστήριξης της έρευνας καθώς και το αναμφισβήτητο γεγονός ότι θα πρέπει να διακοπούν ή να ανασταλούν τα τρέχοντα ερευνητικά προγράμματα κατά τη διάρκεια της μετεγκατάστασης των εργαστηρίων.

Για παράδειγμα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Συλλόγου Προσωπικού του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, «τα προτεινόμενα μέτρα στοχεύουν στη διάλυση του ΕΙΕ, την απώλεια της περιουσίας του, όπως και πολλών άλλων πηγών χρηματοδότησης, και την αναστολή 65 ανταγωνιστικών ευρωπαϊκών προγραμμάτων ύψους 33 εκατ. ευρώ. Μετακινούνται 135 μόνιμοι και 178 μεταπτυχιακοί και μεταδιδασκαλικοί ερευνητές, με κόστος μεταφοράς 6 εκατ. ευρώ και απαιτούμενο χώρο μετεγκατάστασης 6.300 τ.μ., ενώ συγχρόνως απαξιώνονται οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις αξίας δεκάδων εκατομμυρίων ευρώ». Για όλα αυτά τα πολύ σοβαρά προβλήματα και τα συγκεκριμένα σχέδια για την αντιμετώπισή τους η κυβέρνηση και ο αρμόδιος υπουργός τηρούν σιγήν ιχθύος.

Πώς θα έπρεπε να ερμηνεύσει κανείς αυτή την αμήχανη σιωπή; Υπάρχουν τουλάχιστον δύο δυνατές απαντήσεις: είτε δεν διαθέτουν κάποια ικανοποιητική λύση είτε θεωρούν δευτερεύοντα τα συγκεκριμένα προβλήματα, αφού, από ό,τι φαίνεται, εκείνο που προέχει σήμερα δεν είναι η βιωσιμότητα αλλά η απαλλοτρίωση της υπάρχουσας ερευνητικής μας κληρονομιάς, η οποία επειδή θεωρείται αντιπαραγωγική παρουσιάζεται ως τροχοπέδη στην απρόσκοπτη (δηλαδή νεοφιλελεύθερη) ανάπτυξη της εθνικής μας οικονομίας.

Παραθέτουμε ένα σημαντικό μέρος του Δελτίου Τύπου που εξέδωσε ο Σύλλογος Προσωπικού του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (e-mail speie@eie.gr) αντιδρώντας στην αυθαίρετη απόφαση του υπουργείου Ανάπτυξης να διαλύσει αυτόν τον ιστορικό και πλουραλιστικό φορέα έρευνας και επιστημονικής παιδείας. Ανάλογα δελτία Τύπου έχουν εκδοθεί από όλους τους ερευνητικούς φορείς που πλήττονται από τις κυβερνητικές μεθοδεύσεις.

Η τεράστια αξία του κτιρίου του ΕΙΕ ίσως συνέβαλε στην «ανιδιοτελή» απόφαση για τη διάλυσή του

Όχι στη διάλυση του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών Όχι στην αποδιοργάνωση της έρευνας

«Η πρόσφατη εξαγγελία του υπουργείου Ανάπτυξης (ΥΠΑΝ) για τη “χωροταξική και γνωστική αναδιάρθρωση του ερευνητικού ιστού της χώρας” –ξαφνικά, χωρίς καμία διαβούλευση με την ερευνητική κοινότητα, χωρίς καμία επιστημονική αιτιολόγηση, χωρίς καμία μελέτη σκοπιμότητας, χωρίς καμία οικονομοτεχνική μελέτη, χωρίς κανένα προτεινόμενο εφικτό χρονοδιάγραμμα– αποδιοργανώνει τη λειτουργία του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (ΕΙΕ), υπονομεύει τη μακροχρόνια επιτυχημένη ερευνητική δράση του και οδηγεί στη διάλυσή του.

Οι εργαζόμενοι στο ΕΙΕ –ερευνητικό, τεχνικό και διοικητικό προσωπικό– μαζί με τη Διοίκηση του Ιδρύματος, αναγκάζονται να αντιδράσουν σε αυτή την προοπτική. Καλούν όλους τους πολίτες να επισκεφθούν τον δικτυακό τόπο του ΕΙΕ (www.eie.gr) και να ενημερωθούν για τον επαπειλούμενο κατατεμαχισμό του Ιδρύματος αλλά και την αποδιοργάνωση των ερευνητικών κέντρων της χώρας, και να δηλώσουν την υποστήριξή τους στο ΕΙΕ, υπογράφοντας ηλεκτρονικά. Σε ειδική ιστοσελίδα (www.eie.gr/petition-gr.html), η οποία ενημερώνεται σε συνεχή βάση, μπορεί κάποιος να διαβάσει το σύνολο των κειμένων/αρχείων που σχετίζονται με τις αλλαγές στα ερευνητικά κέντρα και τη διάλυση του ΕΙΕ – μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται όλες οι σχετικές ανακοινώσεις ΥΠΑΝ, ΕΙΕ, Συλλόγων εργαζομένων, Κομμάτων, καθώς και δημοσιεύματα στα Μέσα Ενημέρωσης.

Με βάση την απόφαση του ΥΠΑΝ το ΕΙΕ “ακρωτηριάζεται”, καθώς απομακρύνονται και μεταφέρονται σε άλλα ερευνητικά κέντρα τα 3 Ινστιτούτα Θετικών Επιστημών (το Ινστιτούτο Βιολογικών Ερευνών και Βιοτεχνολογίας και το Ινστιτούτο Οργανικής & Φαρμακευτικής Χημείας μεταφέρονται στο Ερευνητικό Κέντρο “Φλέμιγκ”, το Ινστιτούτο Θεωρητικής και Φυσικής Χημείας στο ΕΚΕΦΕ “Δημόκριτος”) και το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) μεταφέρεται στο Ερευνητικό Κέντρο “Αθηνά”. Στο ΕΙΕ μένουν τα 3 Ινστιτούτα

Ανθρωπιστικών Επιστημών και εντάσσονται δύο νέα Ινστιτούτα από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) το οποίο καταργείται. Ετσι δημιουργείται ένα νέο ΕΙΕ με δραστηριότητα μόνο στον τομέα των Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, χάνοντας τη σημερινή φυσιογνωμία του και τη διεπιστημονικότητα, που του επέτρεπε επί 50 χρόνια, μέσα από πρωτοποριακές μορφωτικές εκδηλώσεις και ερευνητικές δραστηριότητες, να λειτουργεί καθημερινά ως ένας ζωντανός πολυδύναμος πόλος που συνδέει την έρευνα και την επιστήμη με την κοινωνία.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι, με βάση τις ανακοινώσεις του ΥΠΑΝ, διαλύονται ή συρρικνώνονται 3 από τα μεγαλύτερα ερευνητικά κέντρα της χώρας στην Αθήνα: διαλύονται το ΕΙΕ και το ΕΚΚΕ και συρρικνώνεται το ΕΚΕΦΕ “Δημόκριτος”. Ένας από τους στόχους της ενέργειας αυτής ισχυρίζονται ότι είναι η εξοικονόμηση πόρων με τον περιορισμό των Διοικητικών Συμβουλίων. Αποσιωπάται όμως το γεγονός ότι τα μέλη των Δ.Σ. των ερευνητικών κέντρων δεν αμείβονται.

Όπως αναφέρεται στο Ψήφισμα του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΙΕ (17/6/2009):

“Ο κατατεμαχισμός τού, κατά γενική ομολογία επιτυχημένου, Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, του οποίου τα Ινστιτούτα ήδη τρεις φορές αξιολογήθηκαν και επιβραβεύθηκαν με αριστείες: (α) προκαλεί παρατεταμένη και μεγάλης κλίμακας απορρύθμιση της έρευνας σε όλα τα επίπεδα, (β) συνεπάγεται διασπάθιση πόρων και ανθρωπίνων δυνάμεων, και μεγάλες απώλειες εισροών λόγω της αναπόφευκτης διακοπής ευρωπαϊκών προγραμμάτων, (γ) οπισθοδρομεί την έρευνα σε παρωχημένες αντιλήψεις επιστημονικής μονομέρειας και (μονοθεματικότητας), ενώ η πολυμέρεια και η διεπιστημονικότητα αποτελούν σήμερα αξίες που έχουν αναγνωριστεί διεθνώς και στην Ελλάδα έχουν εισαχθεί ως πρωτοποριακή επιλογή από το ΕΙΕ και υπηρετούνται επί δεκαετίες με επιτυχία».